

MARZENA GANC

PODATEK ROLNY W RELACJI DO PRODUKCJI, PRZYCHODÓW I PRZEPLYWÓW PIENIĘŻNYCH W GOSPODARSTWACH PROWADZĄCYCH RACHUNKOWOŚĆ ROLNĄ FADN¹

Wprowadzenie

Opodatkowaniu podatkiem rolnym podlegają grunty sklasyfikowane w ewidencji gruntów i budynków jako użytki rolne lub jako grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych, z wyjątkiem gruntów zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej innej niż działalność rolnicza². Główną konstrukcją podatkową obciążającą polskie rolnictwo jest podatek rolny, mający charakter podatku majątkowego. Wyróżniamy cztery zasadnicze typy podatków rolnych, a w poszczególnych typach kwestią różnicującą jest podstawa opodatkowania. Podatek rolny może być uzależniony od powierzchni gruntu, może być zależny od jego wartości, może być oparty na wysokości czynszu dzierżawnego oraz koncepcji dochodu³.

Podatek rolny w polskim systemie podatkowym jest głównym obciążeniem podatkowym ponoszonym przez gospodarstwa rolne i odprowadzany do budżetów gmin, na terenie których położone są grunty podlegające opodatkowaniu. Okresy płatności podatku są uzależnione proporcjonalnie do czasu trwania obowiązku podatkowego, w terminach do 15 marca, 15 maja, 15 września i 15 listopada. Wyniki badań z wykorzystaniem kwestionariusza wywiadu, przeprowadzone przez Wasilewskiego i Gruzziel, w których rolnicy stwierdzili, że obciążenia podatkowe gospodarstw rolniczych w stosunku do pozostałych działów gospodarki są generalnie małe, uzasadniają ten fakt jednakże specyfiką produkcji rolniczej. Należy mieć na uwadze jednak widoczną u rolników trudność w odniesieniu obciążeń podatkowych w rolnictwie do pozostałych działów gospodarki, gdyż 38,6% z nich nie miała w tej kwestii zdania. Niewielka liczba rolników poziom opodatkowania rolnictwa i dzia-

¹ Praca naukowa finansowana ze środków na naukę w latach 2008–2011 jako projekt badawczy nr N N113 032535.

² Za działalność rolniczą uważa się produkcję roślinną i zwierzęcą, w tym również produkcję materiału siewnego, szkółkarskiego, hodowlanego oraz reprodukcyjnego, produkcję warzywniczą, roślin ozdobnych, grzybów uprawnych, sadownictwa, hodowlę i produkcję materiału zarodowego zwierząt, ptactwa i owadów użytkowych, produkcję zwierzęcą typu przemysłowego fermowego oraz chów i hodowlę ryb.

³ A. Gomułowicz, J. Małecki: *Podatki i prawo podatkowe*, Wydawnictwo LexisNexis, Warszawa 2004, s. 587.

łów pozarolniczych określiła jako zbliżony. Wskazane jest zatem przeprowadzenie wśród rolników działań informacyjnych, przedstawiających realne obciążenia podatkowe gospodarstw rolniczych na tle pozostałych działów gospodarki narodowej. Większość rolników określiło ciężar z tytułu podatku rolnego jako proporcjonalny do uzyskiwanych dochodów. Jednocześnie jednak stosunkowo duży był odsetek tych, którzy obciążenie z tytułu podatku rolnego ocenili jako zbyt wysokie w stosunku do uzyskiwanych dochodów. Znaczący był udział rolników twierdzących, że uzależnienie wielkości podatku rolnego od jakości gruntów i okręgu podatkowego wyrównuje różnice w warunkach gospodarowania, czyli można stwierdzić, że uznają ten podatek za sprawiedliwy⁴.

W krajach UE stosuje się specjalne reguły obliczania dochodu z rolnictwa. Dochody z rolnictwa nie są kategorią wyodrębnioną. Zazwyczaj jednak przepisy podatkowe faworyzują rolników, którzy mogą korzystać zarówno ze zwolnień oraz ulg i odliczeń dotyczących wszystkich podatników, jak i specjalnych rozwiązań. Szczegółowe rozwiązania dotyczące rolnictwa, różnicujące poszczególne systemy, dotyczą przede wszystkim zasad ustalania podstawy opodatkowania, której wysokość w sposób istotny wpływa na wielkość obciążeń podatkowych. Podstawą opodatkowywania jest zazwyczaj dochód netto, rozumiany jako dochód z działalności rolnej otrzymany po odjęciu od przychodów kosztów związanych z produkcją, obliczony w oparciu o księgi podatkowe, jednakże w większości państw UE istnieje także możliwość ustalenia podstawy opodatkowania w oparciu o dochód przeciętny z kilku lat lub dochód szacunkowy. Jest to korzystne zwłaszcza wówczas, jeśli z roku na rok występuje duże zróżnicowanie dochodów (np. wywołane przez warunki pogodowe), a skala w podatku dochodowym charakteryzuje się silną progresją. W większości krajów UE istnieje również możliwość opodatkowania dochodu z produkcji rolnej z pominięciem zapisów księgowych, na podstawie wartości szacunkowych. Do rozliczenia podatku dochodowego w rolnictwie przyjmuje się okres dwunastu miesięcy, nie zawsze jednak jest to rok kalendarzowy. Do podstawy opodatkowania włączone są zarówno subsydia państwowe, jak i te pochodzące z funduszy unijnych. Generalnie rolnicy w UE nie są zobowiązani do prowadzenia rachunkowości, chociaż w takich krajach, jak: Francja czy Niemcy, aby do tego zachęcić, umożliwia się właścicielom gospodarstw rolnych odliczenie kosztów związanych z obsługą księgową⁵.

Cel i metody badań

Celem przeprowadzonych badań jest określenie relacji obciążeń podatkiem rolnym w odniesieniu do produkcji, przychodów oraz przepływów pieniężnych w indywidualnych gospodarstwach rolniczych. Źródłowe dane empiryczne pochodziły z gospodarstw indy-

⁴ K. Gruzziel, M. Wasilewski: *Podatek rolny a podatek dochodowy w gospodarstwach rolniczych – konsekwencje zmian*, „Wiś i Rolnictwo” 2008, nr 2 (139), s. 6.

⁵ R. Dziemianowicz, R. Przygocka: *Zasady opodatkowania gospodarstw rolnych w Unii Europejskiej i możliwości ich adaptacji w Polsce*, „Wiś i Rolnictwo” 2006, nr 2 (131), s. 20.

widualnych funkcjonujących w ramach systemu Farm Accountancy Data Network (FADN). Jednostką nadzorującą i obsługującą ten system jest Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy (IERiGŻ – PIB – Agencja Łącznikowa Polskiego FADN) w Warszawie. Badania przeprowadzono na podstawie danych empirycznych pochodzących z gospodarstw indywidualnych, położonych we wszystkich województwach w Polsce. Zbiorowość gospodarstw FADN jest próbą reprezentatywną, a wnioski wynikające z analizy można uogólniać na całą populację rolniczych gospodarstw towarowych. Pozyskiwane dane dotyczyły głównie podatku rolnego oraz prowadzonej działalności rolniczej gospodarstw towarowych⁶. Analizowano wskaźniki relacji podatku rolnego w stosunku do produkcji rolniczej ogółem, przychodów ze sprzedaży produkcji rolniczej, przychodów ze sprzedaży majątku, salda przepływów ogółem z działalności rolniczej oraz salda przepływów z działalności inwestycyjnej.

Wyniki badań

Tabele 1, 2, 3 oraz 4 przedstawiają relacje obciążeń z tytułu podatku rolnego w odniesieniu do produkcji rolniczej, przychodów ze sprzedaży oraz wybranych sald przepływów pieniężnych. W roku 2004 relacja obciążeń z tytułu podatku rolnego w odniesieniu do produkcji rolniczej ogółem wynosiła średnio 0,8, natomiast w 2007 roku – 0,7. Oznacza to, iż podatek rolny w stosunku do produkcji rolniczej ogółem, w ujęciu wartościowym, jest zasadniczo dużym obciążeniem. W badanym okresie najwyższy poziom w tym zakresie odnotowano w województwie dolnośląskim, w którym wartość relacji obciążeń z tytułu podatku rolnego kształtowała się w granicach od 1,5 do 1,9. Przyczyną takiej sytuacji może być fakt, iż w województwie dolnośląskim najwięcej jest gospodarstw niskotowarowych, dla których płacony podatek rolny jest relatywnie „większym” obciążeniem. Zasadniczo stałą wartość odnotowano w przypadku wskaźnika relacji podatku rolnego w odniesieniu do przychodów ze sprzedaży produkcji rolniczej, która wynosiła średnio w badanym okresie 0,8.

Średnia relacja kwoty podatku rolnego w odniesieniu do przychodów ze sprzedaży produkcji rolniczej w badanych latach nie zmieniała się zasadniczo i wynosiła 0,9 w latach 2004–2005 oraz 0,8 w latach 2006–2007. Przyczyną takiej sytuacji mógł być fakt, iż zarówno kwota podatku rolnego, jak i wartość przychodów ze sprzedaży produkcji rolniczej nie zmieniały się zasadniczo w badanych gospodarstwach. Przeciętnie w ciągu analizowanego okresu gospodarstwa nie zmieniały istotnie profilu produkcji oraz wolumenu sprzedaży, jak również czynniki wpływające na podatek rolny (cena 1q żyta) były relatywnie stałe. Najwyższy poziom relacji podatku rolnego w stosunku do przychodów ze sprzedaży produkcji rolniczej odnotowano w badanym okresie w województwie dolnośląskim (od 1,7 w 2007 r. do 2,1 w 2004 r.). Może to oznaczać, iż gospodarstwa położone w tym regionie nie uzyskują

⁶ Liczba gospodarstw objętych FADN w Polsce obejmuje 12 000 obiektów.

Tabela 1

Podatek rolny w relacji do produkcji, przychodów i przepływów pieniężnych w 2004 roku

Treść	Województwa*														\bar{X}		
	02	04	06	08	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28		30	32
PR**/produkcja rolnicza razem	1,8	0,9	0,9	0,7	0,6	0,7	0,6	1,1	1,0	0,5	1,0	0,5	0,6	1,1	0,5	1,4	0,8
PR/przychody ze sprzedaży produkcji rolniczej	2,1	1,0	1,1	0,7	0,7	0,8	0,7	1,3	1,1	0,5	1,2	0,6	0,6	1,3	0,6	1,6	0,9
PR/przychody ze sprzedaży majątku	77,2	19,9	17,4	397,2	19,0	15,4	22,5	93,3	33,7	18,3	45,2	17,7	9,1	73,6	45,4	87,4	31,6
PR/saldo przepływów ogółem z gospodarstwa rolniczego	7,6	4,1	3,6	3,2	3,2	3,1	2,5	4,6	4,2	1,7	4,6	3,5	2,3	6,3	2,7	7,4	3,7
PR/saldo przepływów z działalności inwestycyjnej	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	13,7	6,3	6,3	14,7	3,5	6,3	3,6	10,0	10,4	3,1	8,7	3,2	4,1	8,7	6,0	18,5	6,5

* nazwy województw zostały zakodowane i oznaczają: 02 – dolnośląskie, 04 – kujawsko-pomorskie, 06 – lubelskie, 08 – lubuskie, 10 – łódzkie, 12 – małopolskie, 14 – mazowieckie, 16 – opolskie, 18 – podkarpackie, 20 – podlaskie, 22 – pomorskie, 24 – śląskie, 26 – świętokrzyskie, 28 – warmińsko-mazurskie, 30 – wielkopolskie, 32 – zachodniopomorskie.

**PR – podatek rolny.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PL-FADN.

Tabela 2

Podatek rolny w relacji do produkcji, przychodów i przepływów pieniężnych w 2005 roku

Treść	Województwa*														\bar{X}		
	02	04	06	08	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28		30	32
PR/produkcja rolnicza razem	1,9	0,9	1,1	0,6	0,6	0,7	0,6	1,5	1,2	0,5	1,2	0,7	0,6	1,3	0,6	1,6	0,9
PR/przychody ze sprzedaży produkcji rolniczej	2,0	1,0	1,1	0,6	0,7	0,7	0,6	1,6	1,3	0,5	1,3	0,7	0,6	1,4	0,6	1,7	0,9
PR/przychody ze sprzedaży majątku	109,6	25,2	50,7	40,1	47,6	30,6	31,4	53,7	44,7	27,4	56,1	34,0	10,8	57,0	59,6	86,5	42,8
PR/saldo przepływów ogółem z gospodarstwa rolniczego	7,0	3,2	3,6	2,0	2,2	2,4	2,0	6,5	5,1	1,2	4,9	3,1	2,4	4,0	2,0	6,1	3,1
PR/saldo przepływów z działalności inwestycyjnej	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	11,6	5,3	4,9	8,5	4,2	5,6	3,6	8,4	8,9	2,0	6,1	4,8	3,3	7,9	5,6	12,0	5,7

* nazwy województw zostały zakodowane i oznaczają: 02 – dolnośląskie, 04 – kujawsko-pomorskie, 06 – lubelskie, 08 – lubuskie, 10 – łódzkie, 12 – małopolskie, 14 – mazowieckie, 16 – opolskie, 18 – podkarpackie, 20 – podlaskie, 22 – pomorskie, 24 – śląskie, 26 – świętokrzyskie, 28 – warmińsko-mazurskie, 30 – wielkopolskie, 32 – zachodniopomorskie.

** PR – podatek rolny.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PL-FADN.

Tabela 3

Podatek rolny w relacji do produkcji, przychodów i przepływów pieniężnych w 2006 roku

Treść	Województwa*														\bar{X}		
	02	04	06	08	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28		30	32
PR/produkcja rolnicza razem	1,6	0,8	0,8	0,6	0,5	0,6	0,5	1,1	0,9	0,3	1,0	0,5	0,6	1,2	0,5	1,5	0,7
PR/przychody ze sprzedaży produkcji rolniczej	1,8	0,9	1,0	0,6	0,6	0,6	0,6	1,3	1,0	0,4	1,1	0,5	0,6	1,3	0,5	1,8	0,8
PR/przychody ze sprzedaży majątku	30,2	7,3	10,4	21,8	6,7	11,4	8,4	22,6	13,2	3,4	11,7	18,0	4,9	19,0	7,3	32,0	10,2
PR/saldo przepływów ogółem z gospodarstwa rolniczego	5,0	2,7	2,8	2,2	1,9	2,0	1,8	4,3	3,1	0,9	3,4	2,1	1,9	3,6	1,7	5,1	2,5
PR/saldo przepływów z działalności inwestycyjnej	8,0	4,1	3,1	4,4	2,3	3,0	2,3	6,1	5,6	1,3	4,9	3,1	3,9	6,1	3,6	9,9	3,9

* nazwy województw zostały zakodowane i oznaczają: 02 – dolnośląskie, 04 – kujawsko-pomorskie, 06 – lubelskie, 08 – lubuskie, 10 – łódzkie, 12 – małopolskie, 14 – mazowieckie, 16 – opolskie, 18 – podkarpackie, 20 – podlaskie, 22 – pomorskie, 24 – śląskie, 26 – świętokrzyskie, 28 – warmińsko-mazurskie, 30 – wielkopolskie, 32 – zachodniopomorskie.

** PR – podatek rolny.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PL-FADN.

Tabela 4

Podatek rolny w relacji do produkcji, przychodów i przepływów pieniężnych w 2007 roku

Treść	Województwa*														\bar{X}		
	02	04	06	08	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28		30	32
PR/produkcja rolnicza razem	1,5	0,7	0,8	0,9	0,5	0,6	0,5	1,1	0,9	0,3	1,0	0,5	0,6	1,0	0,5	1,3	0,7
PR/przychody ze sprzedaży produkcji rolniczej	1,7	0,9	0,9	1,0	0,6	0,6	0,6	1,4	1,1	0,4	1,2	0,6	0,6	1,1	0,5	1,4	0,8
PR/przychody ze sprzedaży majątku	52,7	11,3	12,9	73,9	7,3	10,1	11,5	33,4	38,0	8,4	26,8	23,0	8,2	23,5	11,4	42,7	16,0
PR/saldo przepływów ogółem z gospodarstwa rolniczego	5,0	2,9	2,4	2,7	1,8	1,8	1,9	4,1	2,8	1,1	3,9	2,4	1,8	3,4	2,0	3,8	2,4
PR/saldo przepływów z działalności inwestycyjnej	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	7,2	4,0	4,9	8,8	3,3	4,2	1,8	6,2	5,5	1,8	4,7	2,9	3,9	3,7	3,3	6,8	3,9

* nazwy województw zostały zakodowane i oznaczają: 02 – dolnośląskie, 04 – kujawsko-pomorskie, 06 – lubelskie, 08 – lubuskie, 10 – łódzkie, 12 – małopolskie, 14 – mazowieckie, 16 – opolskie, 18 – podkarpackie, 20 – podlaskie, 22 – pomorskie, 24 – śląskie, 26 – świętokrzyskie, 28 – warmińsko-mazurskie, 30 – wielkopolskie, 32 – zachodniopomorskie.

** PR – podatek rolny.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PL-FADN.

wysokich przychodów ze sprzedaży produkcji rolniczej i płacą relatywnie wysoki podatek rolny. Ponadto województwo dolnośląskie charakteryzuje się dużą liczbą gospodarstw małych i niskotowarowych, tzw. socjalnych, uzyskujących dochód głównie z pracy poza gospodarstwem. Najniższą wysokość relacji pomiędzy podatkiem rolnym a przychodami ze sprzedaży produkcji rolniczej stwierdzono w województwach: podlaskim (od 0,4 do 0,5), wielkopolskim (0,5–0,6) oraz śląskim (0,5–0,6). W województwach tych kwota płaconego podatku rolnego w odniesieniu do osiągniętych przychodów ze sprzedaży płodów rolnych była stosunkowo niska. Generalnie w większości województw, w analizowanym okresie, wartość omawianej relacji kształtowała się poniżej „jedności”, co należy ocenić korzystnie.

Nie odnotowano jednoznacznej tendencji w kształtowaniu się relacji podatku rolnego do przychodów ze sprzedaży majątku gospodarstwa. Najwyższy poziom w tym zakresie odnotowano w 2005 roku, w którym wynosiła 42,8, natomiast najniższą wartość stwierdzono w 2006 roku (10,2). Przyczyną takiej sytuacji mógł być fakt sukcesywnej wyprzedaży starych środków trwałych w gospodarstwach i zastępowaniu ich nowym majątkiem zakupionym z dotacji Unii Europejskiej. Wysokość relacji podatku rolnego w stosunku do przychodów uzyskiwanych ze sprzedaży majątku pomiędzy województwami była zróżnicowana pomiędzy badanymi latami i osiągała zasadniczo duże wielkości. W województwie lubuskim odnotowano w 2004 roku wysoką wartość omawianej relacji, która wyniosła 397,2, natomiast w 2005 roku najwyższy poziom w tym zakresie wystąpił w województwie dolnośląskim (109,6). Tak wysoka relacja podatku rolnego do przychodów ze sprzedaży majątku gospodarstwa w tych województwach mogła wynikać z tego, iż większość rolników uzyskiwała niewielkie przychody ze sprzedaży środków trwałych w tych latach. Reasumując, w badanym okresie w analizowanych gospodarstwach kwota podatku rolnego obciążająca rolnika w odniesieniu do przychodów ze sprzedaży majątku była wysoka.

Przeciętnie podatek rolny był 3,7 do 2,4 razy wyższy niż saldo z przepływów pieniężnych ogółem w gospodarstwach rolniczych. Odnotowano w tym zakresie tendencję malejącą w badanych latach. Oznacza to, iż średnio kwota płaconego podatku rolnego w stosunku do uzyskiwanych środków pieniężnych była znacznym obciążeniem. Najwyższy poziom relacji podatku rolnego do przepływów pieniężnych ogółem wystąpił w województwie dolnośląskim w latach 2004–2005 oraz w 2007 roku, wynosząc odpowiednio 7,6, 7,0 oraz 5,0. W roku 2006 najwyższy poziom omawianej relacji stwierdzono w województwie zachodniopomorskim. Sytuacja taka może oznaczać, iż gospodarstwa z wymienionych województw charakteryzują się niskimi przepływami pieniężnymi ogółem w odniesieniu do kwoty płaconego podatku rolnego lub dużą powierzchnią gospodarstw w tych regionach, co powoduje obowiązek płacenia wysokiego podatku rolnego uzależnionego od powierzchni gospodarstw – nie zaś od uzyskiwanych dochodów.

W badanym okresie we wszystkich województwach stwierdzono ujemny poziom relacji podatku rolnego do salda z działalności inwestycyjnej. Przeciętna relacja w tym zakresie wykazywała tendencję rosnącą i wynosiła w 2004 roku – 6,5, natomiast w 2007 roku – 3,7. Oznaczać to może, iż gospodarstwa we wszystkich województwach odnotowały ujemne

saldo z działalności inwestycyjnej, co należy ocenić korzystnie. biorąc pod uwagę dodatnie saldo z przepływów pieniężnych ogółem w każdym z województw. Najniższą wartość relacji podatku rolnego w odniesieniu do salda z działalności inwestycyjnej stwierdzono w gospodarstwach z województw dolnośląskiego i zachodniopomorskiego (odpowiednio od -13,7 do -7,2 w Dolnośląskiem i od -18,5 do -6,8 w Zachodniopomorskiem).

Podsumowanie

Celem przeprowadzonych badań było określenie relacji obciążeń podatkiem rolnym w odniesieniu do produkcji, przychodów oraz przepływów pieniężnych w indywidualnych gospodarstwach rolniczych. Na podstawie analiz sformułowano następujące wnioski:

1. Kwota płaconego podatku rolnego w odniesieniu do produkcji rolniczej w ujęciu wartościowym była znacznym obciążeniem. W większości gospodarstw w całej Polsce relacja ta kształtowała się blisko „jedności”, co należy ocenić negatywnie. Podatek rolny jest kategorią uzależnioną przede wszystkim od powierzchni gospodarstwa oraz od rynkowej ceny 1 kwintala żyta, co uniemożliwia kształtowanie obciążeń fiskalnych z tego zakresu w stosunku do uzyskiwanych dochodów w gospodarstwie. Niezależnie od wyników gospodarstwa, podatek rolny jest obciążeniem tej samej wysokości, stąd tak wysokie wskaźniki omawianych relacji.
2. Relacja płaconego podatku rolnego w stosunku do przychodów ze sprzedaży produkcji rolniczej była wysoka. Oznacza to, iż wysokość obciążenia z tytułu podatku rolnego jest niewspółmierna do uzyskiwanych przychodów w gospodarstwach rolniczych. Poziom relacji w tym zakresie w badanych latach w większości województw znacznie przekraczał poziom 0,6, co jest sytuacją niekorzystną. Biorąc pod uwagę również poziom relacji podatku rolnego w odniesieniu do przychodów ze sprzedaży majątku, można stwierdzić, iż kwota płaconego podatku rolnego jest relatywnie wysokim obciążeniem. Zasadne zatem wydaje się ujednoczenie reguł podatkowych w skali społeczeństwa i gospodarki – wraz z postulowanym upowszechnieniem podatku dochodowego – w zakresie podatków majątkowych, do których zaliczyć należy podatek rolny i leśny. Zasadna byłaby również albo likwidacja tych podatków, albo dostosowanie ich do szerszego systemu podatków majątkowych.
3. Kwota podatku rolnego w odniesieniu do salda przepływów pieniężnych ogółem w gospodarstwach była dużym obciążeniem. Relacja w omawianym zakresie w większości województw znacznie przekraczała poziom „2”, co oznacza, iż podatek rolny był co najmniej dwa razy wyższy od uzyskiwanych przez rolników środków pieniężnych.

Literatura

- Dziemianowicz R., Przygodzka R.: *Zasady opodatkowania gospodarstw rolnych w Unii Europejskiej i możliwości ich adaptacji w Polsce*, „Wieś i Rolnictwo” 2006, nr 2 (131).
- Gomułowicz A., Małecki J.: *Podatki i prawo podatkowe*, Wydawnictwo LexisNexis, Warszawa 2004.
- Gruziel K., Wasilewski M.: *Podatek rolny a podatek dochodowy w gospodarstwach rolniczych – konsekwencje zmian*, „Wieś i Rolnictwo” 2008, nr 2 (139).

dr Marzena Ganc
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw
Zakład Rachunkowości, Finansów Przedsiębiorstw i Bankowości

Streszczenie

Celem przeprowadzonych badań było określenie relacji obciążeń podatkiem rolnym w odniesieniu do produkcji, przychodów oraz przepływów pieniężnych w indywidualnych gospodarstwach rolniczych. Kwota płaconego podatku rolnego w odniesieniu do produkcji rolniczej, w ujęciu wartościowym, była znacznym obciążeniem. Podatek rolny jest kategorią uzależnioną przede wszystkim od powierzchni gospodarstwa oraz od rynkowej ceny 1 kwintala żyta, co uniemożliwia kształtowanie obciążeń fiskalnych z tego zakresu w stosunku do uzyskiwanych dochodów w gospodarstwie. Niezależnie od wyników gospodarstwa, podatek rolny jest obciążeniem tej samej wysokości, stąd tak wysokie wskaźniki omawianych relacji.

**AGRICULTURAL TAX VERSUS PRODUCTION, SALES INCOME AND CASH FLOWS
IN AGRICULTURAL FARMS IN FADN SYSTEM****Summary**

The paper presents relations between agricultural tax and production, sales income and cash flows in agricultural farms. The relationship between agricultural tax and volume of production, sales income and cash flows was comparatively high. Therefore, it could be ascertained that agriculture tax was relatively high tax burden for farmers and did not contribute to their activity production strategy. Most of farmers were against the implementation of income tax instead agriculture tax.